

ΔΙΑΦΟΡΟΠΟΙΗΜΕΝΗ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑ ΣΕ ΕΤΕΡΟΓΕΝΕΙΣ ΤΑΞΕΙΣ

Αγάπη Δενδάκη

Καθηγήτρια ΠΕ06
Εκπαιδευτικός Ειδικής Αγωγής και Εκπαίδευσης

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

1. Ορισμός της Διαφοροποιημένης Διδασκαλίας
2. Θεωρητικό υπόβαθρο
3. Τομείς διαφοροποίησης
4. Σύγκριση παραδοσιακής και διαφοροποιημένης διδασκαλίας
5. Σχεδιασμός Διαφοροποιημένης Διδασκαλίας
6. Προσαρμογή των μαθημάτων
7. Βασικές Στρατηγικές

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

1. Ορισμός της Διαφοροποιημένης Διδασκαλίας

Η παραδοσιακή διδασκαλία παραμένει στο κύριο μέρος της μια προσπάθεια μεταφοράς και μεταβίβασης γνώσεων σε τάξεις όπου οι μαθητές θεωρούνται αδιαφοροποίητος ομοιογενής πληθυσμός (Koutselini & Persianis, 2001). Όμως, όλες οι τάξεις ήταν ανέκαθεν μεικτές ως προς το μαθησιακό στυλ και πολύ περισσότερο σήμερα είναι μεικτές ως προς την επίδοση των μαθητών. Αυτό σημαίνει ότι η παραδοσιακή διδασκαλία δεν μπορεί σήμερα να είναι αποτελεσματική. Τα σχολεία συνεκπαίδευσης της σύγχρονης κοινωνίας έχουν ανάγκη από διαφοροποιημένη διδασκαλία.

Διαφοροποίηση σημαίνει προσαρμογή της διδασκαλίας για να ανταποκριθεί στις διαφορετικές ανάγκες (Tomlinson, 2000).

Σύμφωνα με τον Κανάκη (1991), διαφοροποίηση είναι η διδασκαλία δια της οποίας διδάσκουμε διαφορετικούς μαθητές με ποικίλους και ιεραρχημένους βάσει συγκεκριμένων κριτηρίων τρόπους, μέσα, διαδικασίες, περιβάλλον, ούτως ώστε ν' ανταποκριθούμε στις διαφορετικές ανάγκες μαθητών που συνυπάρχουν σε τάξεις μεικτής ικανότητας. Πρόκειται τόσο για οργανωτική όσο και παιδαγωγική στρατηγική (Κουτσελίνη, 2001).

Στη βάση της, η διαφοροποίηση αποτελείται από τις προσπάθειες των εκπαιδευτικών να ανταποκριθούν στη διαφορετικότητα των μαθητών που έχουν στην τάξη τους. Κάθε φορά που ένας δάσκαλος απευθύνεται σε ένα παιδί ή μια ομάδα με κάποιο διαφορετικό τρόπο προσέγγισης στον τρόπο που διδάσκει, ο δάσκαλος αυτός εφαρμόζει τη διαφοροποιημένη διδασκαλία. Απαραίτητα συστατικά της είναι η συνεχής αξιολόγηση και η ευέλικτη ομαδοποίηση (Tomlinson, 2000).

2. Θεωρητικό υπόβαθρο

Η διαφοροποιημένη διδασκαλία έχει τη βάση της στις θεωρίες της εποικοδόμησης της μάθησης (constructivism) και της αλληλεπίδρασης (Vygotsky, 1988). Σύμφωνα με τη θεωρία του εποικοδομισμού, η γνώση κωδικοποιείται και γίνεται αντικείμενο επεξεργασίας με βάση προηγούμενες έννοιες, σημασιολογικά δίκτυα και γνωστικά σχήματα (Vosniadou, 1994. Weinstein & Mayer, 1986). Επομένως, η γνώση οικοδομείται, κτίζεται σε προηγούμενες – προαπαιτούμενες για το συγκεκριμένο καθήκον.

Η διαφοροποίηση της διδασκαλίας, λοιπόν, θεμελιώνεται στην ανάλυση της αδιαφοροποίητης ύλης σε **βασικές γνώσεις** (του μαθήματος που διδάσκουμε) και **προαπαιτούμενες γνώσεις** (αυτές που είναι απαραίτητες για την υποστήριξη των βασικών). Η Κουτσελίνη (<http://www.pee.gr>) προτείνει την ανάλυση και σε

μετασχηματιστικές γνώσεις (αυτές που πάνε πέρα από τις απαιτήσεις του αναλυτικού προγράμματος και της ανάπτυξης), με το σκεπτικό ότι η διαφοροποίηση δε γίνεται μόνο για βελτίωση της επίδοσης των μαθητών με χαμηλή επίδοση και μαθησιακά προβλήματα αλλά και για ικανοποίηση των αναγκών παιδιών με ταλέντο ή προχωρημένη γνώση σε σχέση με το αναλυτικό πρόγραμμα.

3. Τομείς διαφοροποίησης

Η διαφοροποίηση εφαρμόζεται σε τέσσερις τομείς της εκπαιδευτικής διαδικασίας ανάλογα με την ετοιμότητα, το ενδιαφέρον ή το μαθησιακό προφίλ των μαθητών (Tomlinson, 1995):

1. **Περιεχόμενο** – τι χρειάζεται να μάθει ο μαθητής ή πώς θα έχει πρόσβαση στην πληροφορία.
2. **Διαδικασία** – δραστηριότητες στις οποίες συμμετέχει ο μαθητής για να κατανοήσει ή να κατακτήσει την πληροφορία.
3. **Προϊόντα μάθησης** – εργασίες διαβαθμισμένης δυσκολίας που απαιτούν από το μαθητή να επαναλάβει, να εφαρμόσει και να επεκτείνει αυτό που έχει μάθει σε μια ενότητα.
4. **Μαθησιακό περιβάλλον** – πώς νιώθει και δουλεύει η τάξη.

Παραδείγματα:

Η διαφοροποίηση σε μια τάξη δημοτικού σχολείου θα μπορούσε να πάρει τις εξής μορφές (Tomlinson, 1995, 1999; Winebrenner, 1992, 1996).

1. Στο περιεχόμενο (στο μάθημα της Γλώσσας):

- Χρησιμοποιούμε αναγνωστικό υλικό που να αντιστοιχεί σε διάφορα επίπεδα αναγνωστικής ικανότητας.
- Μεταφέρουμε το γραπτό κείμενο σε ακουστική μορφή (μαγνητοφώνηση, CD).
- Χρησιμοποιούμε καρτέλες λεξιλογίου ή ορθογραφίας ανάλογα με το επίπεδο των μαθητών.
- Παρουσιάζουμε τις έννοιες και με ακουστικά και με οπτικά μέσα.
- Αξιοποιούμε τους «κολλητούς ανάγνωσης».
- Δουλεύουμε με μικρές ομάδες για να ξαναδιδάξουμε μια ιδέα ή μια δεξιότητα σε μαθητές που δυσκολεύονται ή για να επεκτείνουμε τη σκέψη ή τις δεξιότητες των προχωρημένων μαθητών.

2. Στη διαδικασία

- Χρησιμοποιούμε διαβαθμισμένες δραστηριότητες, μέσα από τις οποίες όλοι οι μαθητές δουλεύουν τις ίδιες σημαντικές έννοιες και δεξιότητες, αλλά προχωρούμε με διαφορετικά επίπεδα υποστήριξης, δυσκολίας ή πολυπλοκότητας.
- Δημιουργούμε κέντρα ενδιαφέροντος που ενθαρρύνουν τους μαθητές να διερευνήσουν υποενότητες του θέματος που διδάσκουμε, οι οποίες τους ενδιαφέρουν ιδιαίτερα.
- Δημιουργούμε προσωπικές ατζέντες, δηλαδή, καταλόγους εργασιών που γράφονται από το δάσκαλο και περιέχουν εργασίες κοινές για όλη την τάξη αλλά και εργασίες που αντιστοιχούν σε ατομικές ανάγκες μαθητών. Οι εργασίες γίνονται είτε σε ειδικά καθορισμένο χρόνο είτε όταν κάποια άλλη εργασία τελειώσει γρήγορα.
- Παρέχουμε χειροπιαστά αντικείμενα ή γενικά εμπλέκουμε και την αφή για όσους μαθητές το έχουν ανάγκη.
- Αλλάζουμε τα χρονικά περιθώρια που έχει ένας μαθητής για να τελειώσει μια εργασία, προκειμένου να παρέχουμε επιπλέον υποστήριξη σε όποιον δυσκολεύεται ή να ενθαρρύνουμε ένα προχωρημένο να εμβαθύνει σε ένα θέμα.

3. Στα προϊόντα μάθησης:

- Δίνουμε στους μαθητές επιλογές ως προς το πώς θα εκφράσουν αυτό που έμαθαν (π.χ., να παίζουν κουκλοθέατρο, να γράψουν ένα γράμμα, να φτιάξουν ένα πόστερ κτλ.).
- Χρησιμοποιούμε σχόλια που ταιριάζουν στα διάφορα επίπεδα δεξιοτήτων και τις επεκτείνουν.
- Επιτρέπουμε στους μαθητές να δουλεύουν μόνοι ή σε μικρές ομάδες για να δημιουργήσουν το προϊόν τους.
- Ενθαρρύνουμε τους μαθητές να καθορίσουν οι ίδιοι τη μορφή των προϊόντων τους εφόσον η εργασία τους θα περιέχει τα απαιτούμενα στοιχεία.

4. Στο μαθησιακό περιβάλλον

- Φροντίζουμε να υπάρχουν στην τάξη χώροι όπου οι μαθητές θα μπορούν να δουλεύουν μόνοι και χωρίς περισπασμούς, καθώς και χώροι για συμμετοχική εργασία.
- Παρέχουμε υλικά που αντανακλούν διάφορα πολιτισμικά και οικογενειακά περιβάλλοντα.
- Δίνουμε σαφείς οδηγίες για ανεξάρτητη εργασία που ταιριάζει με τις ατομικές ανάγκες.
- Καλλιεργούμε συνήθειες που επιτρέπουν στους μαθητές να παίρνουν βοήθεια όταν ο δάσκαλος είναι απασχολημένος με άλλους μαθητές και δεν μπορεί να τους βοηθήσει ο ίδιος.

- Βοηθάμε τους μαθητές να καταλάβουν ότι μερικοί από αυτούς έχουν ανάγκη να κινούνται στην τάξη για να μάθουν, ενώ άλλοι αποδίδουν καλύτερα όταν κάθονται και έχουν ησυχία.

4. Σύγκριση παραδοσιακής και διαφοροποιημένης διδασκαλίας

Η Tomlinson (2007) παραθέτει ένα συγκριτικό πίνακα με τις κυριότερες διαφορές στη φιλοσοφία και στις πρακτικές μεταξύ της παραδοσιακής και της διαφοροποιημένης διδασκαλίας:

ΠΑΡΑΔΟΣΙΑΚΗ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑ	ΔΙΑΦΟΡΟΠΟΙΗΜΕΝΗ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑ
Οι διαφορές των μαθητών αγνοούνται ή αντιμετωπίζονται όταν είναι προβληματικές	Οι διαφορές των μαθητών μελετώνται ως βάση για τον προγραμματισμό
Η αξιολόγηση γίνεται συνήθως στο τέλος για να διαπιστωθεί "ποιός απέκτησε τη γνώση"	Η αξιολόγηση είναι συνεχής και διαγνωστική με σκοπό την προσαρμογή της διδασκαλίας στις ανάγκες των μαθητών
Επικρατεί σχετικά στενή αντίληψη για την νοημοσύνη	Γίνεται αποδεκτό ότι η νοημοσύνη έχει πολλαπλές μορφές
Σπάνια λαμβάνεται υπόψη το ενδιαφέρον των μαθητών	Οι μαθητές συχνά καθοδηγούνται ώστε να κάνουν μαθησιακές επιλογές με βάση τα ενδιαφέροντά τους
Λίγες επιλογές, οι οποίες προσιδιάζουν στο μαθησιακό προφίλ των μαθητών λαμβάνονται υπόψη	Παρέχονται πολλές επιλογές ανάλογες με το μαθησιακό προφίλ
Κυριαρχεί η διδασκαλία προς ολόκληρη την τάξη	Χρησιμοποιούνται πολλές διδακτικές ρυθμίσεις
Η κάλυψη του εγχειριδίου και του αναλυτικού προγράμματος κατευθύνει τη διδασκαλία	Η ετοιμότητα, το ενδιαφέρον και το μαθησιακό προφίλ των μαθητών διαμορφώνουν τη διδασκαλία
Κανόνας είναι η ανάθεση μιας και μοναδικής εργασίας ????	Κανόνας είναι η ανάθεση εναλλακτικών μορφών εργασίας
Επικρατεί ένα και μοναδικό εγχειρίδιο	Παρέχονται πολλαπλά μέσα
Μπορεί να αναζητηθεί μια και μοναδική ερμηνεία ιδεών και γεγονότων	Αναζητούνται συστηματικά πολλαπλές προσεγγίσεις στις ιδέες και τα γεγονότα
Ο εκπαιδευτικός κατευθύνει τη μαθησιακή συμπεριφορά των μαθητών	Ο εκπαιδευτικός διευκολύνει την ανάπτυξη των δεξιοτήτων των μαθητών, ώστε να ανεξαρτητοποιηθούν περισσότερο ως

	μανθάνοντες
Ο εκπαιδευτικός λύει προβλήματα	Οι μαθητές αλληλοβοηθούνται και μαζί με τον εκπαιδευτικό λύουν προβλήματα
Ο εκπαιδευτικός χρησιμοποιεί κοινά κριτήρια για την αξιολόγηση όλων των μαθητών	Οι μαθητές συνεργάζονται με τον εκπαιδευτικό για να θέσουν μαθησιακούς στόχους για τους ίδιους και για ολόκληρη την τάξη
Συχνά χρησιμοποιείται μια και μοναδική μορφή αξιολόγησης	Οι μαθητές αξιολογούνται με πολλαπλούς τρόπους
Υπάρχει ένας και μοναδικός ορισμός για την ιδέα "εξαιρετική επίδοση"	Η εξαιρετική επίδοση καθορίζεται σε μεγάλο βαθμό από την πρόσδοτο που σημειώνει ο μαθητής με κριτήριο το σημείο που ξεκίνησε
Η μάθηση εστιάζεται στην απομνημόνευση γεγονότων και την απόκτηση δεξιοτήτων	Η μάθηση εστιάζεται στη χρήση βασικών δεξιοτήτων για την αντίληψη και κατανόηση βασικών εννοιών και αρχών

5. Σχεδιασμός Διαφοροποιημένης Διδασκαλίας

Ο σχεδιασμός προϋποθέτει εξοικείωση με τη φιλοσοφία της διαφοροποιημένης διδασκαλίας και τα ερευνητικά δεδομένα σχετικά με τις πολλαπλές νοημοσύνες, τα μαθησιακά προφίλ και την αξιολόγηση. Ακολουθούμε τα παρακάτω βήματα (www.teach-nology.com):

Βήμα 1^ο : Γνώρισε τους μαθητές σου

- Εντόπισε τα επίπεδα ικανότητάς τους: Δες προηγούμενους ελέγχους και βαθμολογίες, μάθε για τις προηγούμενες γνώσεις και μαθησιακές εμπειρίες τους κτλ.
- Εντόπισε τα ενδιαφέροντά τους: Χρησιμοποίησε ερωτηματολόγια ενδιαφερόντων, συνεντεύξεις, ανοιχτές ερωτήσεις για τις προτιμήσεις τους στη μάθηση.
- Σκέψου τη διαχείριση συμπεριφοράς: Αυτό είναι πολύ σημαντικό για δραστηριότητες με χαλαρή δόμηση. Βοηθάει πολύ η γνώση του μαθησιακού προφίλ και των ενδιαφερόντων.

Βήμα 2^ο: Έχε υπόψη διάφορες διδακτικές στρατηγικές

- Άμεση διδασκαλία: Δασκαλοκεντρική προσέγγιση που βοηθάει στη γρήγορη κάλυψη της ύλης που πρέπει να διδαχθούν οι μαθητές (<http://www.teachnology.com/teachers/methods/models>)
- Διερευνητική μάθηση: Πολύ αποτελεσματική για την ανάπτυξη της κριτικής σκέψης και της ικανότητας επίλυσης προβλημάτων. Είναι μαθητοκεντρική και απαιτεί από τους μαθητές να ψάχνουν χωρίς τη βοήθεια του δασκάλου (<http://www.teach-nology.com/currenttrends/inquiry/>)
- Συνεργατική μάθηση: Βασίζεται στο σχηματισμό μικρών ετερογενών ομάδων μαθητών με κριτήριο την ικανότητα, τα ενδιαφέροντα, τις γνώσεις κτλ. Σημαντική είναι η επιλογή της κατάλληλης στρατηγικής. (http://www.teach-nology.com/currenttrends/cooperative_learning/)
- Μοντέλο επεξεργασίας πληροφοριών: Διδάσκει τους μαθητές πώς να επεξεργάζονται πληροφορίες, δηλαδή, να οργανώνουν, να αποθηκεύουν, ανακλούν και να εφαρμόζουν. (http://www.teach-nology.com/teachers/methods/info_processing/)

Βήμα 3^ο: Διάλεξε διάφορες διδακτικές δραστηριότητες

Οι δραστηριότητες πρέπει να ταιριάζουν στις ανάγκες των μαθητών ανάλογα με τις ικανότητες, τις γνώσεις και τα ενδιαφέροντά τους. Οι αποτελεσματικές δραστηριότητες βοηθούν τους μαθητές να καλλιεργούν και να εφαρμόζουν γνώσεις με τρόπο που έχει νόημα γι' αυτούς. (http://www.teach-nology.com/teachers/lesson_plans/)

Βήμα 4^ο: Βρες τρόπους να αξιολογείς την πρόοδο

Χρειάζονται πολλοί διαφορετικοί τρόποι αξιολόγησης για να έχουν οι μαθητές την ευκαιρία να δείξουν τι πραγματικά έχουν μάθει.
[\(http://www.teach-nology.com/currenttrends/alternative_assessment/\)](http://www.teach-nology.com/currenttrends/alternative_assessment/)

6. Προσαρμογή των μαθημάτων

Οι προσαρμογές των μαθημάτων περιστρέφονται γύρω από έξι βασικές αρχές, για την εφαρμογή των οποίων βασιζόμαστε σε συγκεκριμένα κριτήρια:

	Αρχές	Κριτήρια / Χαρακτηριστικά
1	<u>Βασικές Έννοιες:</u> Έννοιες ή αρχές που διευκολύνουν την αποτελεσματική και ευρεία πρόσκτηση της γνώσης	<ul style="list-style-type: none"> • Βασίζονται στα βασικά επιθυμητά μαθησιακά αποτελέσματα • Εντοπίζουν τις σχέσεις μεταξύ των έννοιών • Επιτρέπουν στους μαθητές να εφαρμόσουν τις γνώσεις σε διάφορες καταστάσεις • Περιλαμβάνουν ιδέες, έννοιες, αρχές

		<p>και κανόνες, που σχετίζονται με τις ανώτερες λειτουργίες μάθησης</p> <ul style="list-style-type: none"> • Αποτελούν τη βάση για γενίκευση και επέκταση της γνώσης
2	<u>Κατάλληλες στρατηγικές:</u> Χρήσιμα βήματα για την επίτευξη στόχων ή την ολοκλήρωση του καθήκοντος	<ul style="list-style-type: none"> • Προσχεδιασμένες • Στοχοθετημένες • Σαφείς • Δυνατότητα εφαρμογής μεσαίου επιπέδου • Σημαντικές για την αρχική παρουσίαση μιας έννοιας
3	<u>Κλιμακωτή στήριξη:</u> Καθοδήγηση που παρέχεται από το δάσκαλο, τους συμμαθητές, τα υλικά ή τις εργασίες	<ul style="list-style-type: none"> • Ποικίλλει ανάλογα με τις ανάγκες ή τις εμπειρίες του μαθητή • Ανάλογη με τις απαιτήσεις του καθήκοντος – όχι περισσότερη από όση χρειάζεται ο μαθητής • Παρέχεται με τη μορφή δραστηριοτήτων, περιεχομένου και υλικών • Αποσύρεται σταδιακά ανάλογα με την ανάπτυξη της ικανότητας του μαθητή
4	<u>Στρατηγική ενσωμάτωση της γνώσης:</u> Ενσωμάτωση της γνώσης ως μέσο για την καλλιέργεια ανώτερων γνωστικών λειτουργιών	<ul style="list-style-type: none"> • Συνδυάζει τα γνωσιακά στοιχεία της πληροφορίας • Καταλήγει σε νέα, πολυπλοκότερη δόμηση της γνώσης • Ευθυγραμμίζεται με την πληροφορία – δεν επιβάλλεται • Περιλαμβάνει ουσιαστικές σχέσεις μεταξύ εννοιών • Συνδυάζει τις βασικές έννοιες μεταξύ των μαθημάτων του προγράμματος σπουδών
5	<u>Στοχαστικές επαναλήψεις:</u> Δομημένες ευκαιρίες για την ανάκληση ή εφαρμογή προηγούμενων γνώσεων	<ul style="list-style-type: none"> • Επαρκείς • Κατανέμονται στο χρόνο • Συσσωρευτικές • Ποικίλες • Στοχαστικές, όχι τυχαίες
6	<u>Προηγούμενες γνώσεις:</u> Προηγούμενες γνώσεις που επηρεάζουν τη νέα μάθηση	<ul style="list-style-type: none"> • Ευθυγραμμίζεται με τις γνώσεις και ικανότητες του μαθητή • Λαμβάνει υπόψη κεντρικές προαπαιτούμενες ικανότητες • Ετοιμάζει τον μαθητή για επιτυχή επίδοση

Πηγή: Edward J. Kameenui, and Deborah Simmons(1999). *Toward Successful Inclusion of Students with Disabilities: The Architecture of Instruction.*

7. Βασικές Στρατηγικές

Ετοιμότητα / Ικανότητα

Ο δάσκαλος διαπιστώνει την ετοιμότητα των μαθητών του με διάφορες διαδικασίες αξιολόγησης. Όμως, η ετοιμότητα αλλάζει συνεχώς και γι' αυτό είναι σημαντικό να μπορούν να αλλάζουν οιμάδες οι μαθητές. Οι δραστηριότητες για κάθε οιμάδα διαφέρουν σε πολυπλοκότητα. Ο δάσκαλος προσαρμόζει το επίπεδο των ερωτήσεων – άρα και τις νοητικές διεργασίες που απαιτούνται – και συμπτύσσει το αναλυτικό πρόγραμμα, αν χρειάζεται.

Προσαρμογή ερωτήσεων

Σε δραστηριότητες για όλη την τάξη ή για μεγάλες οιμάδες, ο δάσκαλος απευθύνει διαφορετικού επιπέδου ερωτήσεις σε μαθητές διαφορετικών ικανοτήτων. Οι γραπτές εξετάσεις διαφέρουν από οιμάδα σε οιμάδα. Όλοι απαντούν τον ίδιο αριθμό ερωτήσεων, αλλά διαφορετικής πολυπλοκότητας. Ένα χρήσιμο εργαλείο που βοηθά τους μαθητές είναι τα πόστερ με λέξεις-κλειδιά που κατευθύνουν τη σκέψη των μαθητών, όπως π.χ., 6 πόστερ με οδηγίες βασισμένες στην Ταξονομία του Bloom (Γνώση, Κατανόηση, Εφαρμογή, Ανάλυση, Σύνθεση, Αξιολόγηση).

Σύμπτυξη του Αναλυτικού Προγράμματος

Ακολουθεί την εκτίμηση των γνώσεων και δεξιοτήτων των μαθητών και εξυπηρετεί τους μαθητές που κατέχουν ήδη τη διδακτέα ύλη. Όσοι δεν έχουν ανάγκη από διδασκαλία προχωρούν σε δραστηριότητες ανώτερης διαβάθμισης, ενώ οι υπόλοιποι διδάσκονται τη νέα ύλη.

Διαβαθμισμένες εργασίες

Πρόκειται για μια σειρά από σχετικές εργασίες διαφορετικής πολυπλοκότητας. Όλες σχετίζονται με τις βασικές έννοιες και δεξιότητες που πρέπει να κατακτήσουν οι μαθητές και λειτουργούν ως εναλλακτικοί τρόποι για την επίτευξη κοινών στόχων, σχεδιασμένοι με βάση τις ατομικές ανάγκες.

Επιτάχυνση / Επιβράδυνση

Με την επιτάχυνση ή επιβράδυνση του ρυθμού με τον οποίο οι μαθητές προχωρούν στην ύλη, δίνεται η ευκαιρία σε όλους να βιώσουν την επιτυχία.

Ευέλικτη ομαδοποίηση

Είναι σημαντικό να υπάρχει κινητικότητα μεταξύ των οιμάδων. Αυτό επιτρέπει στους μαθητές να αντιμετωπίζουν τις κατάλληλες προκλήσεις και αποφεύγεται η στατικότητα, εφόσον η ετοιμότητα ενός μαθητή μπορεί να αλλάζει με τον καιρό.

Διδασκαλία από τους συμμαθητές

Μερικές φορές οι ανάγκες ενός μαθητή μπορεί να απαιτούν ατομική διδασκαλία που δεν τη χρειάζονται οι υπόλοιποι. Οι μαθητές που κατέχουν συγκεκριμένες γνώσεις ή δεξιότητες μπορούν να οριστούν ως «ειδικοί» αυτού του τομέα και να αποκτήσουν πολύτιμη εμπειρία διδάσκοντας τους συμμαθητές τους.

Μαθησιακά Προφίλ / Στυλ

Τα μαθησιακά προφίλ αποτελούν ένα από τα κριτήρια για την ανάθεση εργασιών στους μαθητές. Λαμβάνουν υπόψη τους τις διευθετήσεις του περιβάλλοντος (ησυχία, κίνηση κτλ.), τον τρόπο μάθησης (ακουστικός, οπτικός, κιναισθητικός τύπος) και τα προσωπικά ενδιαφέροντα. Επίσης, βοηθούν το δάσκαλο να εφαρμόσει κατάλληλες δραστηριότητες για να αναπτύξει τεχνικές για την ανάπτυξη εσωτερικών κινήτρων.

Ατομικό ενδιαφέρον

Ο καταγισμός ιδεών και οι εννοιολογικοί χάρτες μπορούν να χρησιμοποιηθούν για τη διερεύνηση διαφόρων πλευρών ενός θέματος, ώστε οι μαθητές να ανακαλύψουν τα υποθέματα που τους ενδιαφέρουν και που μπορούν να διαχειριστούν, ώστε να εμβαθύνουν περισσότερο σε αυτά.

Κολλητοί ανάγνωσης

Πρόκειται για εξαιρετικά χρήσιμη στρατηγική για μαθητές με αναγνωστικές δυσκολίες. Είναι σημαντικό να διαβάζουν οι μαθητές με κάποιο συγκεκριμένο σκοπό και να συζητούν αυτό που διάβασαν. Οι κολλητοί μπορεί να είναι στο ίδιο ή σε διαφορετικό επίπεδο ανάγνωσης και οι συνακόλουθες εργασίες πρέπει να είναι προσαρμοσμένες στο αντίστοιχο επίπεδο.

Ανεξάρτητες Έρευνες

Πρόκειται για ερευνητικές εργασίες που εξασκούν τους μαθητές στην ανεξάρτητη μάθηση. Ο βαθμός βοήθειας και δόμησης διαφέρει από μαθητή σε μαθητή ανάλογα με την ικανότητα, την ταχύτητα και την παραγωγικότητα. Εναλλακτικά, μπορεί να ανατεθούν έρευνες σε συνεργασία με τους κολλητούς.

Έρευνες με τους κολλητούς

Μια τέτοια έρευνα επιτρέπει σε δύο ή τρεις μαθητές να συνεργαστούν σε μια μελέτη. Η συνεργασία μπορεί να αφορά τη διερεύνηση, ανάλυση και οργάνωση των πληροφοριών, αλλά ο κάθε ένας πρέπει να ολοκληρώσει ατομικά ένα προϊόν για να δείξει τι έχει μάθει και να αναλάβει την ευθύνη του σχεδιασμού, της διαχείρισης του χρόνου και των ατομικών επιτευγμάτων.

Μαθησιακά Συμβόλαια

Το μαθησιακό συμβόλαιο είναι μια γραπτή συμφωνία μεταξύ δασκάλου και μαθητή που ενισχύει την ανεξαρτησία του μαθητή. Το συμβόλαιο βοηθά το μαθητή να θέτει ημερήσιους και εβδομαδιαίους στόχους και να αναπτύσσει δεξιότητες διαχείρισης. Επίσης, βοηθά το δάσκαλο να παρακολουθεί την πρόοδο του μαθητή. Οι στόχοι και οι εργασίες θα ποικίλουν ανάλογα με τις ανάγκες του μαθητή.

Μαθησιακά Κέντρα

Τα Μαθησιακά Κέντρα μπορεί να περιλαμβάνουν και διαφοροποιημένες και υποχρεωτικές δραστηριότητες. Είναι σημαντικό να γνωρίζουν οι μαθητές τι αναμένεται από αυτούς και ενθαρρύνονται να διαχειρίζονται το χρόνο τους. Ο βαθμός της παρεχόμενης δόμησης ποικίλλει ανάλογα με τις ατομικές συνήθειες εργασίας. Στο τέλος κάθε εβδομάδας ο μαθητής θα πρέπει να κάνει απολογισμό του πώς χρησιμοποίησε το χρόνο του.

Άγκυρες

Οι άγκυρες μπορεί να είναι μια σειρά από δραστηριότητες στις οποίες μπορεί να εμπλακεί ένας μαθητής οποιαδήποτε στιγμή εφόσον έχει τελειώσει άλλες εργασίες ή μπορεί να ανατεθούν βραχυπρόθεσμα στην αρχή του μαθήματος καθώς οι μαθητές οργανώνονται και ετοιμάζονται να δουλέψουν. Οι δραστηριότητες αυτές μπορεί να σχετίζονται με ιδιαίτερες ανάγκες ή ευκαιρίες για εμπλουτισμό και να περιλαμβάνουν προβλήματα προς επίλυση ή ημερολόγια. Επίσης, μπορεί να αποτελούν μέρος ενός μακροπρόθεσμου έργου που δουλεύει ο μαθητής. Οι μαθητές μπορεί να δουλεύουν με διαφορετικούς ρυθμούς, αλλά πάντα περιλαμβάνουν δημιουργική δουλειά. Αυτές οι δραστηριότητες πρέπει να αξίζουν το χρόνο που διαθέτει ο μαθητής και να αντιστοιχούν στις μαθησιακές τους ανάγκες. Συγχρόνως, ο δάσκαλος έχει την ευκαιρία να προσφέρει ειδική βοήθεια ή διδασκαλία σε μικρές ομάδες.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

- Kameenui, E. J. & Simmons, D. (1999). *Toward Successful Inclusion of Students with Disabilities: The Architecture of Instruction.*
- Koutselini, M. & Persianis, P. (2000). Theory - practice divide in teacher education and the role of the traditional values. *Teaching in Higher Education*, 5 (4).
- Tomlinson, C.A. (1995). *How to differentiate instruction in mixed – ability classrooms.* USA: A&CD.
- Tomlinson, C.A. (2007). Διαφοροποίηση της εργασίας στην αίθουσα διδασκαλίας. Αθήνα: Εκδόσεις Γρηγόρη.
- UNESCO (1985) *Helping handicapped pupils in ordinary schools: Strategies for teacher training.*
- UNESCO (1990) *World Declaration on Education for All and Framework for Action to meet basic learning needs.* International Consultative Forum on Education for All. Paris: UNESCO.
- UNESCO (1999) *Welcoming school: Students with disabilities in regular schools.* Paris: UNESCO
- UNESCO (2001) *Open File on Inclusive Education.* Paris: UNESCO.
- UNESCO (2003). *Overcoming exclusion through inclusive approaches in education: A challenge and a vision.* Paris: UNESCO
- United Nations (1989) *Convention on the Rights of the Child.* New York: United Nations.
- Vosniadou, S. (1994) Capturing and modelling the process of conceptual change. *Learning and Instruction*, 4, 45-69.
- Vygotsky L, 1988, *Σκέψη και Γλώσσα*, Αθήνα: Γνώση.
- Weinstein, C. & Mayer, R. (1986) The teaching of learning strategies. In M .C. Wittrock. (Ed.). *Handbook of research on teaching*, 315-328.
- Κανάκης, I.N. (1991). Η εσωτερική διαφοροποίηση και η εξατομίκευση της διδασκαλίας – μάθησης. *Νεοελληνική Παιδεία*, 23, 33-49.
- Κουτσελίνη, Μ. (2001) Ανάπτυξη προγραμμάτων: Θεωρία – Έρευνα – Πράξη. Λευκωσία: Αυτοέκδοση.
- Κουτσελίνη, Μ. *Διαφοροποίηση Διδασκαλίας –Μάθησης : Από τη Θεωρία στην Πράξη.* Ανασύρθηκε 10/6/2008 από http://www.pee.gr/e27_11_03/sin_ath/mer_c_th_en_v/koytselini.htm
- Μαρτάκη, Μ. *Εκπαίδευση για όλους.* Ανασύρθηκε 10/6/08 από <http://www.cpe.gr/modules.php?name=Content&p=a=showpage53>
- Φρέιρε, Π. (1977). *Η αγωγή του καταπιεζόμενου.* Αθήνα: Ράππα.

Ηλεκτρονικές πηγές

The Council for Exceptional Children

<http://www.cec.sped.org>

The National Association for Gifted Children

<http://www.nagc.org>

Inspiration Software

<http://www.inspiration.com/home.cfm>

HotLinx, University of Virginia

<http://www.hotlinx.org>

Eastern Suffolk BOCES (New York)

<http://www.sriboces.org/Goals2000/>

Montgomery County (Maryland) Public Schools

http://www.mcps.dds.k12.or.us/departments.eii/accelerated_and_enriched_s.htm

Ball State University

<http://www.bsu.edu/teachers/services/ctr/javits/Instruction/Cubing.htm>

Ball State University

<http://www.bsu.edu/teachers/services/ctr/javits/Instruction/instruction.htm>

The Internet TESL (Teachers of English as a Second Language) Journal

<http://www.iteslj.org>

LD/ADD Pride Online

<http://www.ldpride.net/learningstyles.MI.htm>

Chaminade College Preparatory School

<http://www.chaminade.org/inspire/learnstl.htm>

State University of New York at Oswego

<http://www.oswego.edu/~shindler/Istyle.htm>

Association for Supervision and Curriculum Development

<http://www.ascd.org/frametutorials.html>

Montgomery County (Maryland) Public Schools

<http://www.mcps.dds.k12.md.us/departments.eii/eiimanagepracticepage.html>

Rockwood (Missouri) School District

<http://www.rockwood.k12.mo.us.cni.staffdev/diff/>

<http://www.learnerslink.com/curriculum.htm>

<http://www.wilmette39.org/DI39/distrategies.html>

http://www.teach-nology.com/litined/brain_learning/

<http://www.ericdigests.org/2001-3/brain.htm>

http://www.teach-nology.com/currenttrends/alternative_assessment/

<http://www.edutopia.org/stw-differentiated-instruction-learning-styles-video>

www.differentiationcentral.com

<http://www.teachers.tv/>